

Ситуация на пазара на зърнени и маслодайни култури в България Май 2024 г.

Производство

Леко намаление на площите с пшеница за реколта `2024. Изпреварващ темп на сеитбата на пролетни култури

Реколта `2023

Последните налични данни за 2023 г. сочат увеличение на производството на пшеница и ечемик съответно с 6,3% и

27,2% спрямо предходната година, поради нарастване както на реколтираните площи, така и на средните добиви. Спадът на площите с рапица за реколта `2023 е основния фактор за отчетеното намаление на продукцията от маслодайната култура с близо една трета на годишна база, независимо от наблюдаваното повишение на продуктивността на единица площ.

Производство на основни зърнени и маслодайни култури (хил. тона)

Период/ продукт	2020	2021	2022	2023 оценка	Изм. 2023/ 2022
Пшеница	4 711,0	7 119,5	6 230,4	6 624,0	6,3%
Царевица за зърно	2 969,2	3 376,3	2 496,3	2 387,0	-4,4%
Ечемик	549,1	683,4	603,5	768,0	27,2%
Слънчоглед	1 720,3	1 989,1	2 117,3	1 756,0	-17,1%
Рапица	276,8	372,1	296,2	206,0	-30,4%

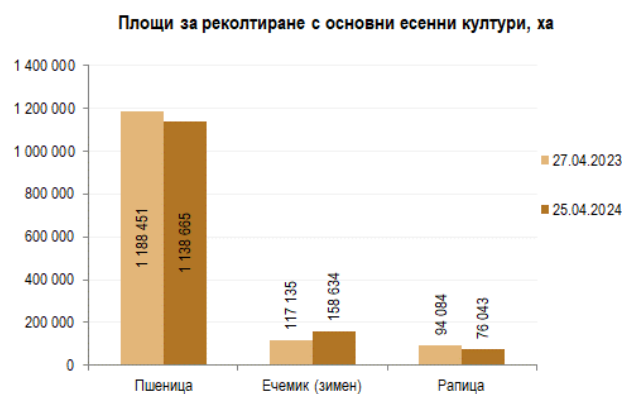
Източник: Агростатистика, МЗХ

Прибраните количества царевица и слънчоглед са респективно с 4,4% и 17,1% по-малко спрямо предходната 2022 г. Това се дължи основно на понижението на средните добиви, причинено от сухото

и горещо време през лятото на 2023 г., като при слънчогледа се отчита и намаление на реколтираните площи.

Реколта `2024

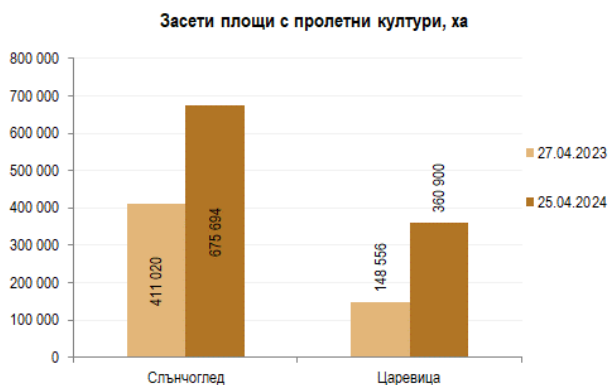
По оперативни данни, към 25 април 2024 г. площите за реколтиране с пшеница и маслодайна рапица остават под нивата отпреди една година - съответно с около 4% и 19% (Фиг. 1). Същевременно, площите със зимен ечемик отбелязват ръст от 35%.

Фиг. 1

Източник: МЗХ (оперативни данни)

През настоящата година сеитбата на пролетните зърнени и маслодайни култури се движи със значително по-бързи темпове спрямо година по-рано, благоприятствана от подходящите климатични условия. Към края на м. април 2024 г. засетите площи със слънчоглед са с 64% повече на годишна база, а при царевицата увеличението достига близо два пъти и половина (Фиг. 2).

Фиг. 2

Източник: МЗХ (оперативни данни)

Износ

Силен износ през пазарната 2023/24 година

След отчетения спад през предходния сезон (свързан с недостатъчно атрактивните международни котировки и повишената конкуренция на европейския пазар, в резултат от рязкото увеличение на вноса на украински продукти), през пазарната 2023/24 година като цяло се наблюдава възстановяване на експорта на зърнени и маслодайни култури на нивата отпреди 2022/23 година.

Износ на основни зърнени и маслодайни култури (хил. тона)

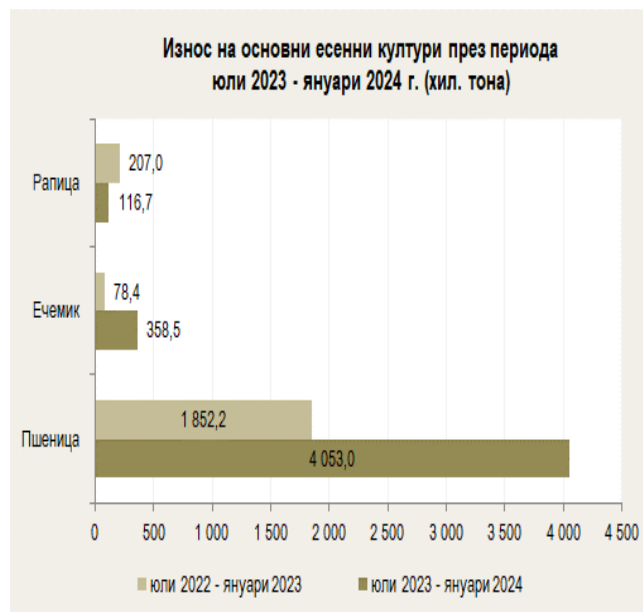
Период/продукт	2021/22	2022/23	2022/23 (до януари 2023)	2023/24 (до януари 2024)	Изм. за периода на год. база
Пшеница	5 803,3	4 084,3	1 852,2	4 053,0	118,8%
Ечемик	443,5	242,3	78,4	358,5	357,4%
Рапица	282,0	225,3	207,0	116,7	-43,6%
Царевица	1 613,2	1 258,9	251,2	330,6	31,6%
Слънчоглед	678,6	798,6	267,1	349,4	30,8%

Източник: НСИ (предварителни данни за 2023 г.) и изчисления на МЗХ.

Забележка: Пазарната година за пшеница, ечемик и рапица е от 1 юли до 30 юни, а за царевица и слънчоглед – от 1 септември до 31 август.

Износът е стимулиран от натрупаните високи преходни запаси в страната и силното търсене на международните пазари, а при пшеницата и ечемика - и от нарасналото вътрешно производство от реколта `2023.

По предварителни данни на НСИ, през периода юли 2023 – януари 2024 г. извън страната са реализирани около два пъти повече пшеница на годишна база и близо пет пъти повече ечемик (Фиг. 3). В резултат от по-малкия обем на произведената продукция, експортът на рапица намалява с 43,6%, сравнено с предходната година.

Фиг. 3

Източник: НСИ (предварителни данни за 2023 г.)

В рамките на първите пет месеца на настоящия сезон за пролетните култури (септември 2023 – януари 2024 г.) се отчита съществено увеличение на износа на царевица и слънчоглед спрямо година по-рано – съответно с 31,6% и 30,8% (Фиг. 4).

Фиг. 4

Източник: НСИ (предварителни данни за 2023 г.)

Пшеница

Общо експортираното количество пшеница от началото на м. юли 2023 г. до м. януари 2024 г. възлиза на 4 053 хил. тона – около два пъти над нивото отпреди една година. Водещи дестинации са Индонезия, Испания и Алжир, следвани от Южна Корея, Тайланд, Гърция, Египет и др. (Фиг. 5).

Износ на пшеница по страни (хил. тона)

Период/ страна	2020/21	2021/22	2022/23	Изм. 2022/23 спрямо 2021/22	2022/23 юли - януари	2023/24 юли - януари	Изм. за периода на год. база
Общо, в т. ч.:	3 568,7	5 803,3	4 084,3	-29,6%	1 852,2	4 053,0	118,8%
ЕС-27 общо	2 150,2	2 435,2	1 070,8	-56,0%	415,9	1 127,1	171,0%
Гърция	504,4	634,9	439,2	-30,8%	252,6	229,0	-9,3%
Испания	736,1	785,3	436,4	-44,4%	122,6	740,6	504,3%
Румъния	446,7	576,2	92,5	-83,9%	13,9	40,0	186,9%
Италия	137,0	276,2	64,9	-76,5%	22,2	34,6	55,6%
Португалия	119,8	81,5	32,9	-59,7%	0,0	45,0	-
Нидерландия	130,0	32,8	0,0	-99,9%	0,0	7,9	-
Други	76,2	48,3	4,9	-89,8%	4,6	30,005	551,1%
Трети страни общо	1 418,4	3 368,0	3 013,5	-10,5%	1 436,3	2 925,9	103,7%
Алжир	26,3	909,3	1 650,1	81,5%	621,2	639,0	2,9%
Тунис	244,9	385,9	412,6	6,9%	254,4	160,9	-36,8%
Индонезия	136,0	132,0	353,9	168,1%	167,5	890,7	431,6%
Бангладеш	60,2	0,0	155,6	-	155,6	46,5	-70,1%
Южна Корея	0,0	407,4	112,8	-72,3%	46,8	369,9	690,2%
Египет	0,0	110,8	105,0	-5,2%	105,0	198,6	89,2%
Пакистан	165,6	264,7	56,7	-78,6%	56,7	95,4	68,2%
Тайланд	0,0	59,6	56,3	-5,6%	0,0	342,0	-
Турция	34,7	111,1	45,1	-59,4%	16,7	23,4	40,1%
Израел	96,2	291,1	20,1	-93,1%	12,3	10,8	-12,3%
Виетнам	0,0	231,9	0,0	-100,0%	0,0	58,0	-
Либия	344,0	64,5	0,0	-100,0%	0,0	0,0	-
Други	310,6	399,7	45,3	-88,7%	0,2	90,9	5577,4%

Източник: НСИ (предварителни данни за 2023 г.) и изчисления на МЗХ.

Експортът за страните от ЕС нараства над два пъти и половина на годишна база, най-вече вследствие на шесткратно увеличение на пратките за Испания. Съществено повече са и количествата, насочени за Румъния (близо три пъти) и Италия (с 55,6%), докато реализацията в Гърция се свива (с 9,3%).

При износа на пшеница за страни извън Съюза се отчита двойно увеличение спрямо същия период на миналия сезон, като прави впечатление няколкократно ръст на обемите за Южна Корея и Индонезия.

Фиг. 5

Източник: НСИ (предварителни данни)

Ечемик

Данните за периода юли 2023 – януари 2024 г. сочат близо петкратно повишение на износа на ечемик на годишна база, до 358,5 хил. тона.

Общото количество, насочено за страните от ЕС, нараства около пет пъти и половина, в резултат на реализираните пратки за Испания, Германия и Португалия, при липса на такива за аналогичния период на предходната година. Същевременно, изпращанията за традиционния ни партньор Гърция спадат с 44%.

През първите седем месеца на пазарната 2023/24 година износът на ечемик за трети страни надхвърля повече от три пъти отчетения година по-рано, като е насочен главно за Мароко.

Износ на ечемик по страни (хил. тона)

Период/ страна	2020/21	2021/22	2022/23	Изм. 2022/23 спрямо 2021/22	2022/23 юли - януари	2023/24 юли - януари	Изм. за периода на год. база
Общо, в т. ч.:	319,0	443,5	242,3	-45,4%	78,4	358,5	357,4%
ЕС-27 общо	105,2	293,8	139,2	-52,6%	45,4	248,0	446,6%
Испания	0,0	62,8	69,2	10,3%	0,0	145,0	-
Гърция	45,5	140,0	53,0	-62,1%	35,2	19,7	-44,0%
Кипър	20,0	77,1	11,4	-85,3%	8,1	4,0	-50,6%
Румъния	39,7	7,9	2,0	-74,3%	2,0	0,1	-95,6%
Германия	0,0	0,0	0,0	-	0,0	59,5	-
Други	0,0	6,0	3,6	-39,9%	0,1	19,7	31985%
Трети страни общо	213,9	149,7	103,0	-31,2%	33,0	110,5	234,7%
Либия	73,1	7,0	40,7	478,0%	0,0	0,0	-
Израел	0,0	78,4	33,0	-57,9%	33,0	6,6	-80,0%
Мароко	57,6	0,0	23,0	-	0,0	103,9	-
Турция	0,0	24,7	6,3	-74,3%	0,0	0,0	-
Тунис	50,1	27,5	0,0	-100,0%	0,0	0,0	-
Други	33,1	12,0	0,01	-99,9%	0,01	0,02	134,5%

Източник: НСИ (предварителни данни за 2023 г.) и изчисления на МЗХ.

Рапица

През периода юли 2023 – януари 2024 г. са изнесени 116,7 хил. тона рапица - с 43,6% по-малко на годишна база, поради спад на пратките за ЕС с 57,5%. При почти всички основни контрагенти в рамките на Съюза се наблюдава намаление на обемите в сравнение със същия период на 2022/23 година, вариращо от 6,9% (Нидерландия) до 100% (Белгия и Испания). Единствено износът за Германия нараства, достигайки 31 хил. тона.

За седемте месеца на пазарната 2023/24 година експортът на рапица за трети страни е изцяло за Обединеното кралство.

Износ на рапица по страни (хил. тона)

Период/ страна	2020/21	2021/22	2022/23	Изм. 2022/23 спрямо 2021/22	2022/23 юли - януари	2023/24 юли - януари	Изм. за периода на год. база
Общо, в т. ч.:	192,4	282,0	225,3	-20,1%	207,0	116,7	-43,6%
ЕС-27 общо	192,4	282,0	224,6	-20,3%	207,0	88,0	-57,5%
Белгия	83,3	47,8	85,1	78,1%	80,9	0,0	-100,0%
Нидерландия	88,3	149,4	65,7	-56,1%	60,5	56,4	-6,9%
Испания	0,0	0,0	25,0	-	25,0	0,0	-100,0%
Румъния	16,3	3,4	18,3	434,3%	12,3	0,1	-99,4%
Франция	0,1	27,0	16,7	-38,3%	16,7	0,03	-99,8%
Германия	0,0	17,1	0,4	-97,7%	0,4	31,0	7731,2%
Други	4,5	37,2	13,5	-63,6%	11,2	0,5	-95,2%
Трети страни общо	0,0	0,0	0,7	-	0,0	28,6	-
Обединено кралство	0,0	0,0	0,0	-	0,0	28,6	-
Турция	0,0	0,0	0,7	-	0,0	0,0	-

Източник: НСИ (предварителни данни за 2023 г.) и изчисления на МЗХ.

Царевица

Общият износ на царевица през периода септември 2023 - януари 2024 г. изпреварва с 31,6% отчетения по същото време на предходния сезон, в резултат на значително увеличение на доставките за трети страни и по-конкретно за азиатския регион. Освен че количеството, насочено за Китай, бележи ръст от 53,2% на годишна база, е съществен и немалък експорт за Южна Корея (при липса на такъв за аналогичния период на 2022/23 година).

Износ на царевица по страни (хил. тона)

Период/ страна	2020/21	2021/22	2022/23	Изм. 2022/23 спрямо 2021/22	2022/23 септ. - януари	2023/24 септ. - януари	Изм. за периода на год. база
Общо, в т. ч.:	1 724,9	1 613,2	1 258,9	-22,0%	251,2	330,6	31,6%
ЕС-27 общо	1 348,4	960,0	549,0	-42,8%	152,8	133,3	-12,8%
Испания	201,4	135,0	220,6	63,4%	66,1	26,6	-59,8%
Гърция	407,7	357,9	195,8	-45,3%	78,4	60,5	-22,7%
Италия	75,5	92,0	47,5	-48,4%	2,1	42,8	1941,0%
Румъния	437,9	233,5	34,7	-85,1%	0,04	0,1	120,7%
Нидерландия	134,2	46,5	33,0	-29,0%	0,0	0,0	-
Кипър	58,7	22,6	10,3	-54,4%	2,7	0,0	-100,0%
Португалия	28,8	53,8	0,0	-100,0%	0,0	0,0	-
Други	4,1	18,8	7,1	-62,2%	3,4	3,2	-5,2%
Трети страни общо	376,5	653,2	709,9	8,7%	98,5	197,3	100,4%
Китай	149,3	292,7	635,4	117,1%	98,5	150,8	53,2%
Южна Корея	120,7	210,1	49,3	-76,5%	0,0	46,5	-
Либия	27,3	74,7	25,0	-66,5%	0,0	0,0	-
Обединено кралство	0,0	33,0	0,0	-100,0%	0,0	0,0	-
Израел	28,9	11,2	0,0	-100,0%	0,0	0,0	-
Ливан	31,7	19,0	0,0	-100,0%	0,0	0,0	-
Други	18,7	12,6	0,1	-99,4%	0,0	0,0	-

Източник: НСИ (предварителни данни за 2023 г.) и изчисления на МЗХ.

Изпращанията на царевица за ЕС през периода са с 12,8% по-малко на годишна база. Свиването на реализацията в Испания (с 59,8%) и Гърция (с 22,7%) е частично компенсирано от многократно увеличение на пратките за Италия.

Слънчоглед

За първите пет месеца на настоящата 2023/24 година извън страната са намерили пазар общо 349,4 хил. тона слънчоглед. Това е с 30,8% повече на годишна база, като се отчита сходно увеличение на експорта както за ЕС, така и за трети страни.

Основен принос за нарастване на общия износ спрямо година по-рано има увеличението на пратките за Нидерландия (над два пъти) и Китай (със 76,8%). Съществено повече са и количествата, насочени за Германия, САЩ и Обединеното кралство, докато при износа за Испания, Франция и Турция е налице намаление.

Износ на слънчоглед по страни (хил. тона)

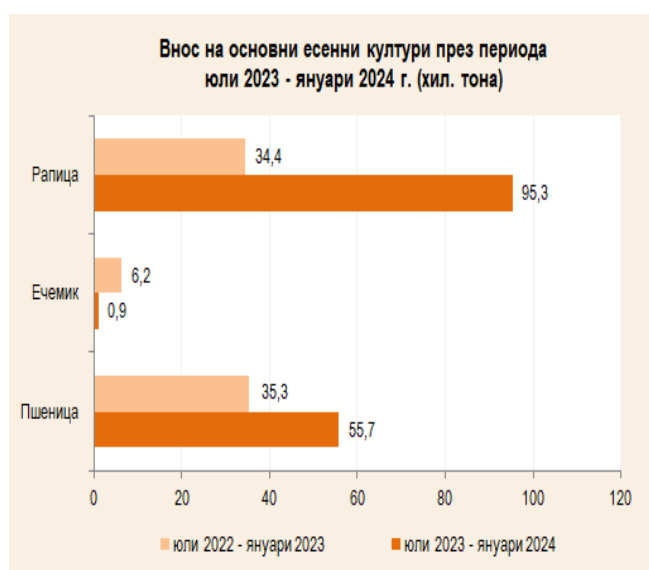
Период/ страна	2020/21	2021/22	2022/23	Изм. 2022/23 спрямо 2021/22	2022/23 септ. - януари	2023/24 септ. - януари	Изм. за периода на год. база
Общо, в т. ч.:	769,8	678,6	798,6	17,7%	267,1	349,4	30,8%
ЕС-27 общо	451,9	447,0	512,2	14,6%	183,0	239,3	30,8%
Нидерландия	95,2	111,5	232,9	108,9%	59,1	125,4	112,2%
Германия	99,7	101,8	73,4	-27,9%	32,6	37,2	14,0%
Испания	39,8	70,6	56,5	-20,0%	23,6	4,8	-79,5%
Франция	16,5	8,8	36,4	313,2%	12,8	3,9	-69,3%
Полша	35,8	31,7	28,2	-10,9%	13,3	14,4	7,8%
Румъния	68,6	17,1	11,7	-31,4%	4,3	4,6	6,1%
Други	96,2	105,6	73,1	-30,7%	37,2	49,0	31,8%
Трети страни общо	317,9	231,6	286,4	23,7%	84,1	110,1	30,9%
Китай	26,6	29,9	90,2	201,3%	22,1	39,1	76,8%
Турция	135,0	31,9	74,5	133,3%	14,4	8,1	-43,9%
Обединено кралство	60,9	61,2	39,2	-36,0%	14,1	20,0	41,7%
САЩ	50,8	47,8	38,4	-19,6%	15,0	21,6	44,1%
Други	44,7	60,8	44,1	-27,4%	18,5	21,3	15,0%

Източник: НСИ (предварителни данни за 2023 г.) и изчисления на МЗХ.

Внос

**Спад на вноса на
слънчоглед от
Украйна през
настоящия сезон**

По предварителни данни, през периода юли 2023 – януари 2024 г. в страната са внесени общо 55,7 хил. тона пшеница, което макар и с 57,6% повече на годишна база, остава незначително количество на фона на българското производство (Фиг. 6).

Фиг. 6

Източник: НСИ (предварителни данни за 2023 г.)

Вносът на рапица в рамките на седемте месеца на пазарната 2023/24 година е в размер на 95,3 хил. тона - близо три пъти над нивото отпреди една година, поради по-ниското производство от реколтата '2023 в страната.

Влязлото количество ечемик от чужбина за периода е минимално – 903 тона, при 6,2 хил. тона година по-рано.

Внос на основни зърнени и маслодайни култури (хил. тона)

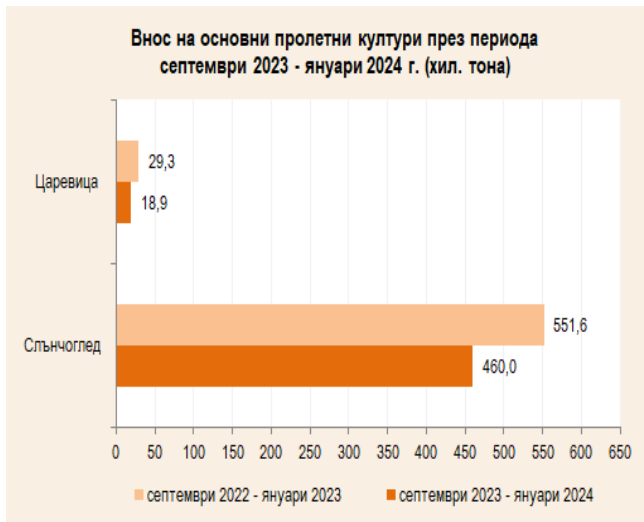
Период/ продукт	2021/22	2022/23	2022/23 (до януари 2023)	2023/24 (до януари 2024)	Изм. за периода на год. база
Пшеница	65,9	54,2	35,3	55,7	57,6%
Ечемик	1,5	6,3	6,2	0,9	-85,5%
Рапица	52,0	46,9	34,4	95,3	176,8%
Царевица	105,4	43,9	29,3	18,9	-35,5%
Слънчоглед, в т. ч. от:	1 275,0	737,2	551,6	460,0	-16,6%
Украйна	632,9	484,8	389,1	57,1	-85,3%
Румъния	490,9	219,1	145,6	322,6	121,6%
Молдова	128,5	23,6	12,0	66,6	456,6%

Източник: НСИ (предварителни данни за 2023 г.) и изчисления на МЗХ.

Забележка: Пазарната година за пшеница, ечемик и рапица е от 1 юли до 30 юни, а за царевица и слънчоглед – от 1 септември до 31 август.

В резултат на въведените ограничения за вноса от Украйна (забрана на вноса на пшеница, царевица, слънчоглед и рапица от Украйна на територията на България, Унгария, Полша, Румъния и Словакия, действала от началото на м. май до средата на м. септември 2023 г. и лицензионен режим за износ на същите култури от Украйна за петте държави след това), през периода септември 2023 – януари 2024 г. импорът на украински слънчоглед в България спада с 85,3% на годишна база. Тъй като Украйна е основен доставчик на маслодайната култура през предходния сезон, това води до намаление на общия внос на слънчоглед за периода с 16,6%, до 460 хил. тона.

При вноса на царевица, който по принцип е в сравнително малки обеми, е налице още по-сериозно намаление за първите пет месеца на настоящата пазарна година – с 35,5%, до 18,9 хил. тона.

Фиг. 7

Източник: НСИ (предварителни данни за 2023 г.)

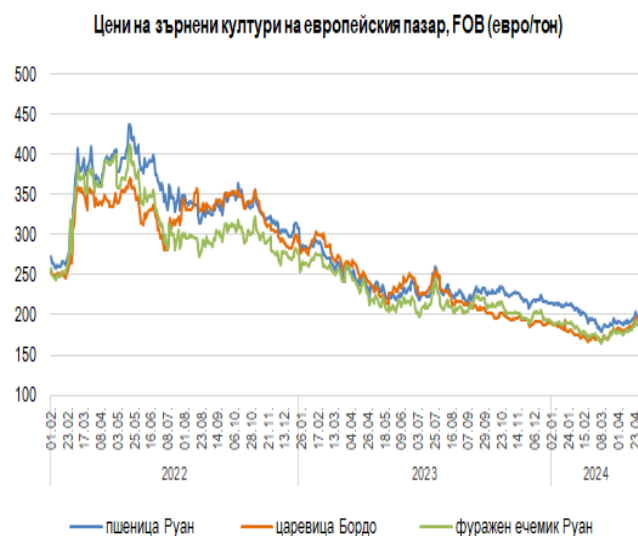
Цени

Сравнително ниски цени през 2023/24 година

След достигането на рекордно високи цени на основните зърнени и маслодайни култури на световните пазари в първите месеци след инвазията на

Русия в Украйна, от втората половина на 2022 г. насам като цяло се наблюдава успокояване на ситуацията и понижаване на котировките.

От началото на настоящата 2023/24 година цените на зърнените култури на европейските пазари бележат низходящ тренд, под влияние на високото предлагане в глобален мащаб и конкуренцията от руски и украински продукти на атрактивни цени (Фиг. 8).

Фиг. 8

Източник: Agritel

При маслодайните култури се наблюдава стабилизиране на цените, но на относително ниски нива (Фиг. 9).

Фиг. 9

Източник: Agritel

Все пак, през м. април 2024 г. се регистрират известни корекции на котировките в посока нагоре, особено при зърнените култури, поради някои притеснения за реколтата `2024, вследствие на неблагоприятни климатични условия в части от Русия, Европа и САЩ. Пазарът също така отчита подновените рискове в Близкия изток и в Черно море, където инфраструктурата отново е повредена в района на Одеса.

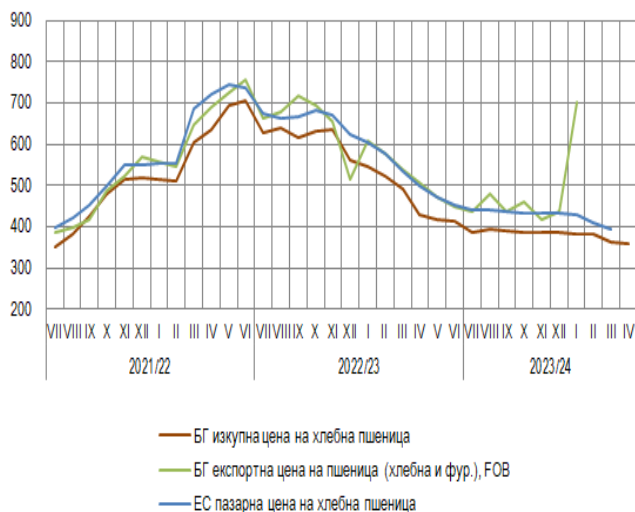
Изкупни цени на зърнени и маслодайни култури в България (лева/тон без ДДС)

Период/ продукт	април 2023	март 2024	април 2024	Изменение към април 2024 (%)	
				мес. база	год. база
хлебна пшеница	429	363	357	-1,6%	-16,7%
фуражна пшеница	411	338	337	-0,4%	-18,1%
фуражен ечемик	565	339	339	0,1%	-40,0%
царевица	434	344	336	-2,3%	-22,5%
слънчоглед	752	724	728	0,6%	-3,2%
рапица	*	*	*	-	-

Източник: САПИ; * няма данни

Отразявайки тенденциите в световен мащаб, през текущата 2023/24 пазарна година цените на зърнените и маслодайните култури в България са съществено под отчетените година по-рано (Фиг. 10, 11, 12 и 13). Известен натиск върху цените на пшеницата и ечемика оказва и по-високото вътрешно производство от реколта `2023.

Цени на пшеница в България и ЕС (лева/тон)

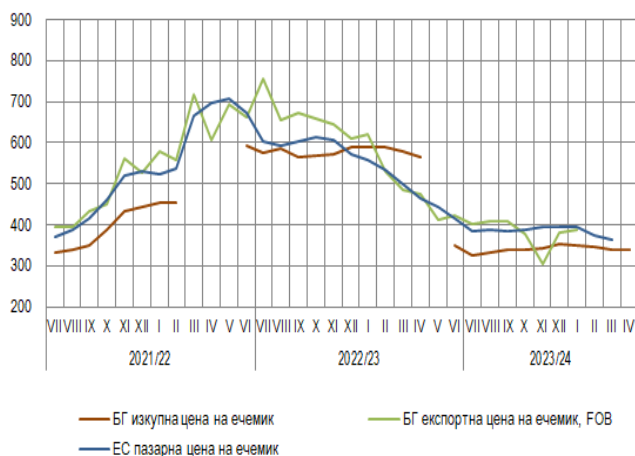

Фиг. 10

Източник: БГ цени - САПИ, НСИ; ЕС цени – ЕК

Цените на зърнените и маслодайните култури на българския пазар обикновено се движат малко под средните за ЕС. В редки случаи експортните цени от България надхвърлят европейските ценови равнища, което касае сравнително малки количества и не е определящо за цялостната реализация на българската продукция.

Цени на ечемик в България и ЕС (лева/тон)

Фиг. 11

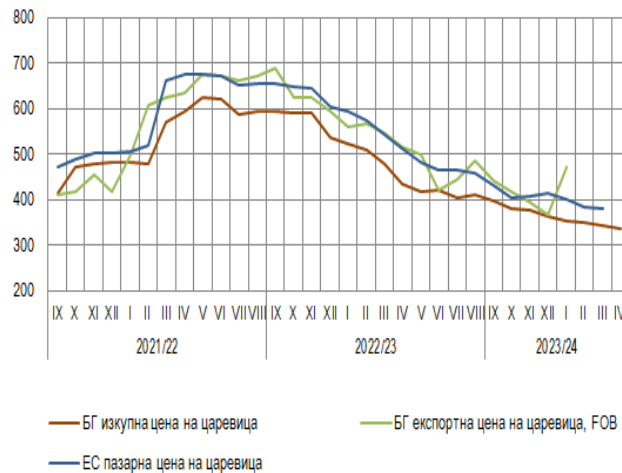
Източник: БГ цени - САПИ, НСИ; ЕС цени – ЕК

Средно за страната, към м. април 2024 г. пшеницата, царевицата и ечемикът се търгуват в

границите от 16,7% (хлебна пшеница) до 40% (фуражен ечемик) по-евтино, отколкото по същото време на 2023 г.

По-слабо е спаднала изкупната цена на маслодайния слънчоглед – с 3,2%.

Цени на царевица в България и ЕС (лева/тон)

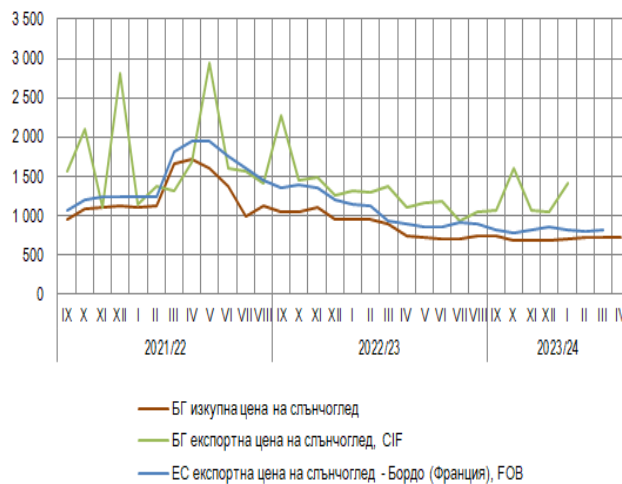

Фиг. 12

Източник: БГ цени - САПИ, НСИ; ЕС цени – ЕК

В сравнение с предходния месец март се наблюдава леко понижение на изкупните цени на пшеницата (с 1,6% за хлебната и с 0,4% за фуражната) и царевицата (с 2,3%), докато тези на ечемика и слънчогледа нарастват, респективно с 0,1% и 0,6%.

Цени на слънчоглед в България и ЕС (лева/тон)

Фиг. 13

Източник: БГ цени - САПИ, НСИ; ЕС цени – ЕК

През следващите месеци цените на зърнените и маслодайните култури в България ще зависят основно от прогнозите за производството от реколта `2024 в световен мащаб и по-специално в Европа и в Черноморския регион.

През м. април 2024 г. Международният съвет по зърното понижи незначително своите предвиждания за глобалното предлагане и потребление на зърнени култури през пазарната 2024/25 година спрямо оценките от предходния месец. Все пак, последните данни сочат леко повишение на световното предлагане на зърнени култури с 0,4% на годишна база, като увеличението на производството с 0,9% компенсира по-ниските преходни запаси. При прогнозно нарастване на глобалното потребление с 0,5%, пазарната 2024/25 година се очаква да приключи с наличности от зърнени култури, близки до нивото отпреди една година. По отношение на ЕС засега се предвижда повишение на производството на зърнени култури от реколта `2024 с 2,9% на годишна база.